

- VI. 3105 - 108 / 1931-32 - 1932. V. 3. - kezeles - magyar ny.-bol pót.
 " 3151 - 153 / 1931-32 - " VI. 24. - magyar ny.-bol pót - szótöbbség
 VII. 3427 - 247 / 1932-33 - 1933. VI. 27. - ködencsi - egyházi ny.-bol pót;
 " 3512 - 82 / 1933-34 - " XII. 21. - egyházi ny.-bol pót - szótöbbség;
 VIII. 4406 - 242 / 1935-36. - 1936. IV. 2. - vegyes - szótöbbség

Debrecen, Klajdu m. 1909. V. 11. református.

avatóri óhivat : 762. / 1935-36. jász.

Rep : 1936. ápr. 26.

A. T. BREGENI PL. FER. TITZA ISTVÁN TUDOMÁNYOSYVÉNY
JOG ÉS TUDOMÁNYI KARA.

ÉVI: 1936 ÁPR 14.

736

szám:

hat:

1935

— 1936

Utóirat:

Bizálatra kiadatik:

Dr. Kovács andor

" Fegyver Gyula

egyetemi ny. s. tanár uratknak.

Debrecen 1936. ápr. 14.

Elfogatom!

Kovács

e. i. gondoskod.

elfogatom.

Debrecen 1936. ápr. 20.

Fegyver

J o g t u d o m á n y i é r t e k e z é s .

--0--

B e c s ü l e t v é d e l e m
a m a g y a r b ü n t e t ő j o g b a n .

-000-

Írta:
Oláh Emil
jogszigorló.

-0-

A 2107

F o r r á s m u n k á k :

-0-

- 1./ Az 1914:XLI.tc. - és a hozzáfüzött miniszteri indokolás.-
- 2./ Dr Angyal Pál: A becsület védelméről szóló 1914: XLI.tc.-
- 3./ Finkei Ferenc: A magyar büntetőjog tankönyve.-
- 4./ A Magyar Jogi Szemle című szaklap kiadásában megjelenő és annak mellékletét képező Büntetőjogi Határozatok Tára 1922 - 1936 évfolyamai.-
- 5./ Jogi Hírlap című szaklap 1927-1936 években megjelent számai.-
- 6./ Dr Izsák Gyula: Büntető törvénykönyv.-

-0-

Kaphato : Csality Ferenc Rt., Debrecen

" Mikor a törvényhozás az egyes bűncselekmények tény-
áladékát és büntetését meghatározza, a társadalom ja-
vának értéke felől alkotott ítéletét nyilatkoztatja ki "

Ezzel a mondattal kezdődik az 1914:XLI.tc.-hez fű-
zött miniszteri indokolás, amely törvény a becsület vé-
delméről szóló és a jogszolgáltatásnak ma is alapját
képező jogszabályokat foglalja magában.-

Az 1914:XLI.tc. tehát a mai társadalomnak a becsü-
letről alkotott véleményét és a becsülettel kapcsola-
tos értékelését vetíti elénk.- Ez a közfelfogásban ki-
alakult vélemény és értékelés azonban a történelmi i-
dők folyamán más és más volt, sőt különböző népek jog-
alkotásában a becsület kérdésével kapcsolatban egymás-
tól lényegében is különböző felfogás nyilvánul meg ma
is.-

A különböző jogrendszereket vizsgálva, azt látjuk,
hogy a római jogban a tulajdonképeni, vagyis a mai ér-
telemben vett becsületsértés fogalma ismeretlen volt.

A római jog csupán az ugynevezett polgári becsületet ismerte, azaz az államhatalom által biztosított képességet polgári jogok gyakorlására.- Ezt a képességet magánszemélyek nem vehették el, és nem kisebbithették. Volt ugyan lehetőség arra is, amely szerint néhány igen súlyos esetben,- így pol. gunyversek írása, vagy gyalázó iratok közzététele esetén, a sértett a sértő ellen indíthatott magánkeresetet, ez az eljárás azonban jogrendszerünkben nyilvánuló felfogástól lényegében is eltér.-

Az egyházjogban szintén alig van nyoma a becsület-sértéssel kapcsolatos büntetőjogi szabályoknak, aminek az oka az lehet, hogy az ilyen cselekmények feletti bíráskodás a világi bíróságok hatáskörében hagyattak.-

A germán jogok már ismerik a becsület fogalmát, amely az egyesek által legkülönbözőbb módon megsérthető, büntetésül pénzbüntetést szabtak ki.- Így a középkori jogok, amelyek testi fenytést alkalmaznak, / nyelv keresztül szurása /

Hazai jogunk egészen a 19-ik század közepéig szintén magánvétségnek tekintette a becsületsértést, amelyet az a személy követett el, aki jóhírű és tisztességes állapotú ember ellen ocsmány és megbecstelenítő szavakat használt.- Büntetése testi büntetés és pénz-büntetés volt.-

Btk-ünk szakítva a régi felfogással, a becsületsértés és rágalmozást a büntető törvénykönyv oltalma alá helyezi, és külön fejezetben szabályozza.- A módosítás indokolásának lényege az, hogy " a társadalom nemes értéke " az eddiginél nagyobb védelemben részesüljön.-

A mai modern jogrendszerek szabályozásai a becsületből alkotott legkülönbözőbb felfogásokat tükrözik vissza.-

Rövid történeti fejlődés ismertetése után az a kérdés merül fel, mit értünk tehát ma becsület alatt, mi az az érték, amit becsület fogalmával jelölve a törvény oltalmaz, és a megsértő büntetésben részesíti?

Erre a kérdésre ma sem lehet általában elfogadott rövid definícióval felelni.- Idevonatkozólag ma is két szélsőséges nézet áll egymással szemben. Csak körülírások útján juthatunk a becsületnek mai értelemben vett fogalmához, és ennek megfelelően a joggyakorlatra az 1914:XLI.tc. életbelépte után igen nagy jelentőségű és széles mederben folyó munka várt.- Ezt az állítást igazolja az 1914:XLI.tc. / a következőkben röviden Bv./ Bv.-vel kapcsolatban alkotott szokatlanul nagyszámu jogegységi határozat és döntvény.-

Kétségtelen, hogy minden ujjonan életbeléptetett törvényt a joggyakorlat a gyakorlati élet által megmutatott hézagaiban pótolni igyekszik, mégis a Bv-vel kapcsolatos döntvények és jogegységi határozatok magas számából azt a következtetést lehet levonnunk, hogy annak fogalom meghatározásai a gyakorlati élet és a közfel-fogásban kialakult véleménnyel összegyeztetve több esetben kiegyenlítésre szorultak és szorulnak.-

A becsületjog fogalmának körülírását illetően két

nézet áll szemben egymással, az egyik az erkölcsi a másik a társadalmi értékre helyezi a súlyt.-

Az előbbi szerint a becsület az az erkölcsi érték, amellyel az ember emberi mivoltánál fogva, illetőleg erkölcsös és jogszerű viselkedése következtében bír.-

/ Buding, Kohler és Finger./

Ezzel szemben az utóbbi szerint a becsület az embernek az a szociális értéke, melyet sajátos társadalmi kötelességeinek teljesítésére szükséges tulajdonságok birtoka és az azoknak megfelelő cselekvés útján szerez meg./ Liszt Liepman, Frank./

Ujabb elméletek e két nézetet egymással összeolvasták és becsület alatt két jogi értéket értenek. És pedig egyfelől az általános emberi méltóságot, másfelől a társadalmi megbecsülést.-

A Bv. miniszteri indokolásában kifejezett megítélés szerint a becsület nem más, mint annak az értéknek kifejezése, amit az emberről tulajdonságai és egész viselkedése alapján a társadalom alkot.-

A becsület mint jogtárgy teljesen egységes. Bárki becsületéről legyen is szó, azt az állam védelemben részesíti, vagyis, büntető szankciók védelme alá helyezi.- Jogilag nincsen nagyobb becsülete a katonának, mint a napszámosnak, legfeljebb arról lehet szó, hogy egyiknek állása, társadalmi téren kifejtett munkája, tiszteletreméltóbb, mint a másiké.-

Az osztálybecsület nem egy különleges becsület, amint azt Finger mondja, csupán az egyes társadalmi osztályok különböző feladatának jelentőségére vonatkozó értékítélet reflexe.-.-

A jogi tárgy lényegileg azonos a becsületsértésnél és a rágalmozásnál, és ez a fenti értelemben vett becsület, vagyis a személy erkölcsi, forgalmi értéke a társadalomban.- A bűncselekmény passiv alanyai lehetnek élő személyek. Holt ember emlékének meggyalázása külön bűncselekményt képez.-

Sokáig vita tárgyát képezte a jogi irodalomban, hogy jogi személy ellen követhető e el becsületsértés.-

Ha általános felfogás, a felvetett kérdést igenlően dönti el, mert kétségtelen, hogy jogi személyt is megilleti a társadalmi ítélettel megállapított becsületnek nevezett értékelés.-

Az 1927 évi 651 sz. jogegységi határozat értelmében személyösszeség sérelmére is elkövethető rágalmazás, amikor is annak minden tagja jogosult sértettként fellépni.-

Érdekes itt megemlíteni a kir. Kuria f. évi január hó 23 napján kelt. B. I. 4354/1935.sz. határozatát, amelyben kimondja hogy " Sajtó útján elkövetett rágalmazás esetében, mint sértett főmagánvádra jogosult az, akire az olvasók a közleményt vonatkoztatják, még abban az esetben is, ha nem azonos azzal, akiről ez a közlemény szól.-"

A büntetőjogi döntvénytár XXI. évf. 76-ik pontja a ~~latti~~ határozat szerint jogi személyek sérelmére elkövetett rágalmazás vagy becsületsértés csak akkor állapítható meg, ha vitán felül áll az, hogy a vád tár-

Kapitolo: Csáthy Ferenc Rt, Debrecen

gyává tett kitételek nem egyes személyekre, hanem a kollektív egységekre vonatkoznak.-

Arra a kérdésre, hogy gyermek lehet e a becsületsértés, vagy rágalmazás alanya, azt kell felelnünk, hogy a bírói gyakorlat különbséget tesz gyermek és gyermek között.- Egy 3 vagy 4 éves gyermek leányra vonatkozóan használt erkölcstelen jelzők, nyilván alapnélküliek lehetnek, és így a bírói gyakorlat sem állapít meg ezekért rágalmazást.-

Aki viszont egy 10 - 12 éves leányt átölelt és megsókolt becsületsértésben mondotta ki a Kuria bünösnek.

Elmebetegnek is van jog által védett becsülete. Senki büntetlenül ok nélkül nem bántalmazhat valkit csupán azért, mert az illető elmebeteg.- Bár kétségtelen, hogy joga érvényesítése csak képviselő útján lehetséges, de mégis az elmebeteg lesz a bünccselekmény alanya.-

A bünösséget megállapító büntető ítélet sem fosztja meg az elítéltet becsületétől, vagyis elítélt is lehet becsületsértés alanya.- A büntető ítéletben megállapí-

tott tények említése is csak igazolt köz vagy magáné-
dek esetében mentesít a büntetés alól.-

Általában becsületsértés vagy rágalmazás esetén a
sértett személyének határozottan felismerhetőnek kell
lenni, bár legutóbb elvi éllel kimondotta a Kuria, hogy
becsületsértés tényadéka abban az esetben is létesül
ha az, kire vonatkozóan a meggyalázó kifejezés hasz-
nálatot, nem neveztetett ugyan meg, de annak kiléte
a körülményekre tekintettel nem lehet vitás.-

* Amint említettem, ugy a rágalmazásnak, mint a becsü-
letsértésnek jogi tárgya egyaránt a becsület maga.- M
Mégis a Bv. mindkettővél más és más egymástól különbö-
ző tényadéki elemeket állapít meg.-

Tényadéki elemek alatt azokat a feltételeket ért-
jük, amelyekből a bűncselekmény összetevődik, amelyek
létrehozzák és megállapíthatóvá teszik valamely bűncse-
lekményt. Szükséges tehát, így a rágalmazásnál és a
becsületsértésnél is, hogy a törvényben megszabott
tényadéki elemek mindenike megállapítható legyen,

másképpen bűncselekményről nem beszélhetünk.-

A Bv. a rágalmazás fogalmát az alábbiakban állapítja meg, illetve határozza meg annak feltételeit.

Rágalmazás vétségét követi el, aki valakiről más előtt oly tényt állít, vagy hiesztel, amely valóság esetében az illető ellen bünvádi vagy fegyelmi eljárás megindításának oka lehet, vagy pedig őt közmegevetésnek tenné ki.-

Ennek a meghatározásnak tényáladéki elemei, a tény állítása, annak valótlan volta, a tényt állítani vagy hiesztelni kell, mindezeknek más előtt kell történni, végül tényáladéki elemként vehetjük a jogtalanságot és a szándékosságot is.-

Nézzük ezeket a tényáladéki elemeket egyenként a -
hírói gyakorlat tükrében.-

Mint a Bv. szabályaival kapcsolatban általában ugy
azzal a kérdéssel kapcsolatban is, vitákat provokált
jogirodalmunk, hogy mit kell helyesen tény fogalma a-

latt értenük. A Btk. ez alatt általában a rágalmozott valamely becstelenítő cselekményét értette.-

Ezek a keretek azonban szűknek bizonyultak, és a bírói gyakorlat kezdi magát az eddigi betűmagyarázat alól felszabadítva a lényegre helyezni a súlyt és ma már megállapítást nyerhet a rágalmozás akkor is, ha a tényállitás nem kifejezetten, hanem burkoltan történt.-

A Bv. életbelépése óta a joggyakorlat számos határozatot mutatott fel, amelyek annak meghatározása tárgyában hozattak, hogy adott esetben a tényállitás, mint tényáladéki elem megállapítható e, és rágalmozás vétéségében való bűnösség kimondható e.-

Néhány esetet említve a kifejlődött joggyakorlat értelmében nem elég valakiről azt mondani, hogy tolvaj, csaló, sikkasztó, stb, mert ezek a kifejezések tényekre való utalás nélkül nem töltik be a rágalmozásnál előírt tényállítást, mint törvényben megszabott tényáladéki elemet, De ha azt mondom, hogy X. a rajta levő ruhát lopta, vagy pénzét csalás útján szerezte, ezek

a tényállítások már megvalósítják a törvényben előirt tényáladáki elemet a tényállítást.-

Megállapította a bíróság a rágalmazást pl. abban az esetben, amikor egy hajadonról azt állították, hogy vastag.- Nem tényállítás viszont a másról alkotott értékitélet vagy vélemény, mégis megállapítható a rágalmazás, ha pl. ezek mögött tényállítás rejlik.-

További tényáladáki elem a tényállítás valótlanága és annak rágalmazó minősége. Mit kell itt valótlan tényállítás alatt érteni?

A B.H.T.VII.-132.E.H. szerint a Bv. 1 §-ában meghatározott rágalmazás vétségének a valótlanág nem eleme, Bűnösnek mondható ki rágalmazás vétségében az is aki valót irt vagy mondott, ha a valóság bizonyítását a törvény kizárja. / Bv. 15.§./ vagy ha a vádlott a Bv. 13 §-ában megjelölt jogaival törvényt szabta időben és feltételek között nem él.-

Ezek szerint elegendő a rágalmazás megállapításához

a formailag valótlan tényállítás, vagyis midőn annak valósága nem bizonyított és pedig akár azért, mert a bizonyítást a törvény kizárta, akár pedig azért, mert a bizonyítás nem sikerült.-

Rágalmazó minőségű pedig az eddigiek értelmében valótlan tényállítás akkor, ha valósága esetében az ellen akiről állított, vagy fegyelmi, vagy bünvádi eljárás alapját képezhetné, vagy pedig közmegejtésnek tenné ki.-

A B.D.115. értelmében rágalmazás mellőzési kérelemben ügyésztől annak állítása, hogy szándékosan megszegte hivatali kötelességét, mert ez a tény valóság esetén az illető ügyész ellen fegyelmi eljárás megindításának oka lehet.-

Vagy pl. az 1931 évi 166 sz. J.H. szerint vádlottnak az a tette, hogy sajtó útján közzétett karikaturában úgy mutatja be a sportszövetség volt elnökét, mint akit kirugtak a szövetségből, alkalmas arra, hogy a főmagánvádlót közmegejtésnek tegye ki, így a rajz

tréfás volta nem zárja ki a rágalmazás megállapítását.

Különös hangsúly van annak megállapításánál, hogy az állított tényállítás közmegvetésnek teszi e ki az illetőt, vagy az állított tény az illetőre nézve csupán meggyalázó, mert utóbbi esetben nem rágalmazásról hanem csak becsületsértésről beszélhetünk.- Ezt a kérdést viszont elvi alapon előfonteni nem lehet, hanem a bíróság egyénenkint minden felmerült esetben külön mérlegeli az eset össze körülményeit, amikor is a sértett egyéniségére és személyes tulajdonságaira van különös tekintettel.-

Az eldöntésnél nem lesz döntő fontosságú az a körülmény, hogy a vádlott mily értelmet tulajdonított a kijelentéseinek, vagy azoknak milyen értelmet kívánt tulajdonítani, hanem az a fontos, hogy azoknak milyen értelem tulajdonítható.- Viszont az ~~em~~ döntő körülmény, hogy a sértett a kijelentéseket mily érzéssel fogadja.-

Az elkövetési tevékenység körébe tartozik a tények

állítás, vagy hiresztelése.-

Az állításhoz fűzött megjegyzések, pl. " tudomásom szerint " , - " állítólag", - " úgy tudom " stb, nem zárják ki a büntetethezőséget.-

Igen széles keretek között vitatott kérdés a jogi irodalomban, hogy mit tekinthetünk állításnak? Állítás e pl. ha én a hallottakat szómul szóra továbbadom? A gyakorlat ma a feltett kérdésre igenneő felel, vagyis hiába védekezem azzal, hogy én a mondottakat hallottam, és hiába bizonyitom be, hogy tényleg hallottam, rágal-mazásban való bűnösségemet a bíróság meg fogja állapi-tani.-

Mondhatjuk tehát, hogy állit az, aki a közölt tényt valónak tünteti fel. A kétséget nyitvahagyó formában történt közlés szintén állítás.-

A birói gyakorlat a most tárgyalt kérdéssel kapcsolatban oly szigoru álláspontot foglalt el, amely szerint a jóhiszeműség igazolása sem zárja ki a rágal-mazás megállapítását, tehát bűnös az is, aki abban a tu-

datban állit rágalmozó tényeket, hogy azok valók.- Pl. B.J.T.LXXX.-46, B.J.T.LXXXIV.-45, BD.XXIV.-3, J.H. 1931.-246.stb. a határozatok.-

Ugyanigy a J.H. 1927.-2081.sz. határozat szerint a jóhiszeműség a Bv. rendelkezései között mint bűnösséget kizáró ok nem szerepel. A törvény csak a valóság bizonyítása esetében zárja ki a rágalmozás vétségének megállapítását.-

Nemcsak az állítás, hanem a hiresztelés fogalmaát is igen szigoruan magyarázza a birói gyakorlat. Hiresztelés valamely tényállitás továbbadása, vagyis mástól hallott,vagy átvett tényeknek ujabb személyekkel való közlése, illetve azoknak tudomására juttatása.-

A hiresztelés formáját a törvény nem szabja meg.- Hiresztelni lehet általában véve szóval, írásban, táglejtéssel stb. sőt nem kell a kifejezésnek határozottnak sem lenni, lehet az eldugva a sorok között is, csak a kivehető értelemből rágalmozó tényállitás legyen megállapitható.-

A joggyakorlat szerint hiesztel az is, akia mástól hallott tényállítást továbbadja, és pedig eltekintve attól, hogy az illető a tény valódisága mellett állást foglalt e vagy sem.- Ezt mondják ki a R.D.XXV.99,- 149,- B.D.XXVI.-55,- J.H. 1931-174. határozatok.-

Teljesen egyremegy tehát a bűnösség megállapítása szempontjából, hogy az illető maga állítja, vagy pedig csak továbbadja, hieszteli a rágalmazó tényállításokat.

A Rtk. megkívánta, hogy az állítás vagy a hiesztelésnél többen legyenek jelen. Ennek a felfogásnak azonban tarthatatlan voltát a Bv. belátta, mert elvégre is teljesen mindegy az, hogy a rágalmakat külön-külön mondom el 5 ember előtt, vagy pedig ugyanazon 5 embernek az együttes jelenlétében.- A sértett helyzetén ez a körülmény mitsem változtat, mert a rászórt rágalmakat ugyanaz az 5 ember tudta meg.-

Ennek megfelelően fejlődött a joggyakorlat is.- Így a B.D.XXIII.-96. értelmében aki ugyanazon személy el-

len , ugyanazon sértés magában foglaló tényállításokat rövid időközökben egymást követően használja, az akarat elhatározás egységénél fogva egyrendbeli folytatlagosan elkövetett rágalmazásban bűnös.-

Ezért a Bv. szerint elég a rágalmozó állítást vagy hiresztelést " más előtt " vagyis a sértettől különböző személy előtt, vagyis egy ember előtt megtenni ahhoz, hogy a rágalmozás vétségében való bűnösség megállapítható legyen.-

Egy személynek viszont jelen kell lennie a sértetten kívül. Az a kérdés is sokat vitatott a jogi irodalomban, hogy a rágalmozás vétségének megállapításához szükséges e annak igazolása, hogy ez a harmadik személy az előtte tett nyilatkozatról tudomást szerezzon, vagy elég csupán az, ha a tudomásvételnek a lehetősége igazoltatik csupán.-

Ennek a lehetőségnek azonban fenn kell forognia, mert pl. süket előtt előszóval nem rágalmozhatok meg senkit, de már taglejtéssel igen.-

A B.D.XIX.-167.sz. határozat szerint a P.v. 1 §-a alkalmazásában a " más " kifejezés alatt nemcsak magán-személyt kell érteni, hanem pl. hatóságot is.-

A Kuria gyakorlata szerint zárt levélben irt közlés nem rágalmozás csak becsületsértés, de ha a levelet más is elolvashatta, pl. nyílt lap, megállapíthatja a rágalmozást.-

Szükséges a rágalmozás megállapításához a jogellenesség is, A jogellenességet a rágalmozásnál is általában azok az okok zárják ki, mint egyéb büncselekményeknél.-

A jogellenesség kérdése különösen a bíróságok előtt tett tanuvallomásokkal kapcsolatban bir fontossággal. Egy tanu ugyanis a bíróság előtt nyugodtan elmondhatja mindazt, amit az ügyvel kapcsolatban az ügyre vonatkozóan tud, és nyugodtan felelhet a legjobb tudása szerint a hozzá feltett kérdésekre, kijelentéseiért a B.v. 1 §-a alapján nem vonható rágalmozásért felelősségre.-

A rágalmazásnál is - mint más büncselekményeknél - a törvény megkívánja a szándékosságot, amit azonban a birói gyakorlat úgy értelmez, hogy a szándékosság rágalmazó állítások tudatos használatában illetve közzétételében áll.-

Nem szükséges tehát a szándékosság megállapításához a rágalmazó tényállítás tudata, sem pedig különös rágalmazási célzat. Elegendő a szándékosság megállapításához csupán annyi, hogy az illető tisztában legyen azzal, hogy állításai sértők lehetnek, és állításait tudatosan tegye meg, önként minden kényszer nélkül.-

Pl. az illető ne álmában beszéljen.-

Az elmondottakból világos, hogy rágalmazásnak kísérlete nem lehet, az eredmény nyomban bekövetkezett, amikor akár a sértett, akár más a rágalmazó tényállításokat tudomásul vette, vagy vehette.-

Nagyon sok komoly fontosságú jogászai munka fűződik a rágalmazás tényáladéki elemeinek eddigiekben vázolt megalkotásához.- Törvényhozás által megvázolt kerete-

ket igyekezett a birói gyakorlat hézagaiban kiegészíteni, és a közfelfogást az ítélkezésben hiven visszatükrözni.-

Amint azt magánál a szabályozásnál is láttuk, annak megfelelően a büntetési tétel meghatározásánál is tág teret enged a törvény a birói mérlegelésnek.- A megszábotott kereteken belül a bíró határozza meg a büntetés kiszabásánál, hogy milyen mértékű büntetés áll az elkövetett bűncselekmény súlyával arányban.-

Nem érdektelen jelen dolgozatom keretében annak a kérdésnek felvetése sem, hogy vajon a birói gyakorlat a becsülettel kapcsolatos bűncselekményeknél a büntetés mértékének megszábasánál mennyiben közelíti meg a közfelfogásban megnyilvánuló becsülettel kapcsolatos értékeléseket.-

Ha figyelemmel kísérjük a felvetett kérdéssel kapcsolatos jogfejlődést, azt látjuk, hogy a becsület kérdése jogrendszerünkben mindinkább előtérbe jut, sőt szükségesnek mutatkozott ebben a tárgykörben külön ön-

álló törvényt létesíteni, amely törvényünk nyomán a becsületvédelem kérdésének kiépítése az egyes fogalmak tisztázásával kapcsolatos jogvitákban hatalmas fejlődésnek indult.-

Bármennyire igyekszik a jog az egyén legbelsőbb becsülettel kapcsolatos érzelmeit is, maradék nélkül, védelemben részesíteni, és a becsület védelem érdekében egész külön jogrendszert kiépíteni, mégis meg kell állapítanunk, hogy a társadalom ma is bizonyos fokú idegenkedést tanúsít azzal a gondolattal szemben, hogy valaki megsértett becsületéért egyedül a bíróság előtt kereshet elégtételt.-

Ennek oka talán abban keresendő, hogy az egyén bizonyos esetekben átérzi sérelmeinek kizárólag egyéniségével kapcsolatos tisztán egyéni voltát, ami nyilván azt eredményezi, hogy ő maga sem kívánhatja azt, miszerint a közvélemény vélt sérelmeit vele egyenlő súlyosnak mérlegelje, és annak megfelelően megtorlásban is részesítse.-

De szerepet játszik kétségtelenül ennél a kérdésnél a nyilvánosságtól való idegenkedés is.- Igaz ugyan, hogy a nyilvánosság indokolt kérelemre kizárható, de ez a kizárás csak a tárgyalásra és anyagának közlésére szól, mégis nem tagadható, hogy lehetnek pl. oly belső családi ügyek, amelyek az iratok kezelésével és ítélet kihirdetésével járó elkerülhetetlen nyilvánosság elé sem kívánkoznak.-

Önkénytelenül is áthidaló megoldást keres a közvélemény az itt rövidem említettek áthidalására, és széles rétegekben ma is uralkodó felfogás a párbajban keres megoldást.-

A párbaj az ősi virtus maradványa, amikor az egyén maga igyekszik orvosolni sérelmeit, és így az ököljog ma is élő maradványának tekinthetjük.- Kétségtelen, hogy ma a párbaj, vagyis a tulajdonképeni bajvivás, büntetendő cselekményt képez, azért a gyakorlati élet ennek ellenére teljesen kiszorítani a köztudatból még nem tudta.-

A becsületvédelemmel kapcsolatos élénk jogfejlődés azonban a párbajt mindinkább háttérbe szorítja, amit ma még bizonyos megnyilvánulásaiban a jogrendszerünk is elismer.-

Igy pl. a párbajt nem a beállott eredménynek megfelelően bünteti, mint közönséges bűncselekményt, hanem kivételesen államfogházzal, sőt a fegyelmi bíróságok állandó gyakorlata szerint a párbaj vétsége miatt bűnvádi uton elítélt tisztviselő fegyelmi felelősségét a büntető ügyben hozott ítélet alapján nem fogják minden további nélkül megállapítani.-

A párbajjal kapcsolatban kell megemlítenem a társadalmi téren szokásos lovagias elégtételadás intézményét, mint a becsületvédelem gyakori formáját.- Ez a forma teljesen egyéni természetű oly sérelmek orvoslását teszi lehetővé, amelyek talán a törvényben megszabott tényadéki elemek mindenikét nem is foglalják magukban, Pl. valaki feleségemre megítélésem szerint tisztelenül ránéz, és az illetőt megbizottaim ujtán ezért

kérdőre vonom, magyarázatot kérek tőle.- Ezt esetleg senki nem látta csak én, senki nem tud róla csak én, nem mehetek vele bizonyítékok hiányában bíróság elé, mégis megbántva, sértem érzem magam emiatt. Nem vagyok ebben az esetben arra kényszerítve, hogy megbántott önérzetemmel a törvényben előirt tényáladáki elemeket ismételgessem és fontolgassam, vagy magamban a feljelentést szövegezzem, hanem a társadalom által elismert formában magannak elégtételt szerezhetek.-

Kérdés, hogy a köztudatból kiszoritható e teljesen a párbaj és lovagias elégtételadás intézménye azáltal, hogy a büntető jogrendszerünkben a becsület védelmét mindjobban kiépitjük? Erre a kérdésre ma általános érvényü feleletet adni nem lehet, legfeljebb csak véleményt nyilvánithatunk a felvetett kérdésben.- Kétségtelen azonban, hogy az egyén becsületét sértő bűncselekményekért, a büntetés mértékét a közvélemény értékelésének megfelelően kell megszabni a bírónak, ami

a közvélemény bizalmát fokozni fogja, vagyis ha azt látja az egyén, hogy becsületét a bíróság is, elgondolásának megfelelően megvédelmezi, és a tettetést megfelelően súlyos büntetéssel sújtja, mind kevesebb és kevesebb esetben fog arra sor kerülni, hogy lovagias eljáráshoz, vagy különösen párviadalhoz folyamodjék.-

Amint előbbi fejtegetéseimben rámutattam, szükséges az, hogy a bíróság a becsületsértő cselekménnyel leginkább arányban álló súlyos büntetést szabja ki.-

A büntetés kiszabásának mértékét a törvény csak nagy általánosságban szabja meg, és megállapít oly eseteket is, amikor a kiszabandó büntetés súlyosbitható. Ezek az általában ismert meghatározás szerint a rágalmazásnak minősített esetei.-

Súlyosabban büntettetik a törvény rendelkezése szerint a rágalmazás, ha az elkövetés sajtó útján, vagy pedig egyébként nyilvánosan történt,- vagy ha a sértés a törvényben felsoroltak hivatásának gyakorlására vonatkozik.- Még súlyosabb a büntetés, ha a két emli-

tett eset együttesen megállapítható, vagyis a hivatás gyakorlására vonatkozóan sajtó útján, vagy egyébként nyilvánosan elkövetett sértés történt. Végül, ha a cselekményt aljas indokból követték el.-

Sajtó útján elkövetett a rágalmazás, ha annak tény-áladékát sajtótermék foglalja magában. A sajtótermék fogalmát a sajtótörvény pontosan meghatározza.-

Másik eset az egyébként nyilvánosan való elkövetés, vagyis, amikor bárki is, a jelenlevők közül, tehát többen egyszerre értesülhetnek a sértésekről. Együttes fizikai jelenlét nem okvetlenül szükséges. Így megvalósulhat a nyilvánosság pl. rádió útján is.-

A Kuria gyakorlata szerint a döntő fontosság abban rejlik, hogy a sértést egyszerre sokan hallják, és nem abban, hogy a hely legyen nyilvános.- A hatóságokhoz intézett beadványokban elkövetett sértés a bírói gyakorlat szerint nem állapítja meg a nyilvánosságot.

A hivatás gyakorlásával kapcsolatos sértések szigorubb büntetése azon a megfontoláson alapszik, amely

szerint a közfunkcionáriusok ellen elkövetett rágalmazás nem csupán a megtámadott személy egyéni érdekeit sérti, hanem közvetve veszélyezteti az állam tekintélyét és a közhatalom iránti tiszteletet is.-

Hogy melyek azok a testületek hatóságok és személyek, akiknek megsértéséhez a törvény fokozottabb védelmet fűz, a törvényben foglalt általános meghatározás keretén belül közelebbről, a birói gyakorlat hivatott eldönteni.-

Testületek a Kuria meghatározása szerint amelyek megalkotását a törvény parancsolólag írja elő.- Ilyen az országgyűlés, a községi képviselő testület.- E fokozottabb védelemben részesülnek a testületek bizottságai és tagjai.-

A hatóságok fogalmkörét, az 1914: XI. tc. 1 §-a határozza meg.

Az aljas indokból való elkövetés szigorú büntetése mindenki előtt érthető és világos. Aljas indok általában minden köztisztességbe és jó erkölcsbe ütköző mo-

tivum. Általában aljas indoknak tekintendő minden alsórendű kulturálatlan érzület és megállapításához nem okvetlenül szükséges az, hogy az indító ok anyagi érdek legyen.-

Szükséges itt rámutatni arra, hogy a büntetés kiszabásának mértékét jelentősen befolyásolja a retorzió, vagyis a hirtelen felindulásban nyomban való viszonzás esete.- A törvény módot ad arra is, hogy nyomban viszonzás esetében, ha azt a bíró belátása szerint méltányosnak találja, mindkét fél büntetlen maradjon, természetesen a bűnösségnek a megállapítása mellett.-

A bíró az eset összes körülményeinek figyelembe vételével mérlegeli, hogy a két sértés kiegyenlíti egymást, avagy az egyik a másiknál súlyosabb, és azzal nem tekinthető arányban állónak. Ennek megfelelően vagy mindkét vádlottat felmenti a kiszabott büntetés következményei alól, vagy csupán az egyiket.-

Az alkalmazás feltételét képezi, hogy mindkét rágalmozás büntetendő cselekmény legyen, ami azt jelen-

ti hogy ha pl. az egyiknél a büntethetőség ki van zárva, úgy beszámításnak nincsen helye.-

Kell, hogy a két sértés nyomban viszonzótt legyen, vagyis ok és okozati viszonyban álljanak egymással.-

A Bv. 19 §-a , vagyis a beszámítás, csak akkor alkalmazható, ha a bíróság a kölcsönös rágalmazásnál vádlottak ügyeit egyesítve, mindkét vádlott bűnösségét ugyanazon ítéletben állapítja meg.- / Lásd: B.J.T. LXXVIII.-53,- B.D.XXIII?-158, és J.H.1930-335./

Ezekben a határozatokban kifejezésre juttatott bírói gyakorlat tehát nem teszi lehetővé azt, hogy a bíróság két külön esetén alkalmazza a Bv. 19 §-t, és annak értelmében a büntetés kiszabásánál beszámítás eszközöljön.-

A beszámításra vonatkozó rendelkezéseket a bíróság hivatalból is alkalmazhatja, azt szükségképen a félnek kérnie nem kell, de alkalmazása miatt a bírói gyakorlat szerint semmiségi panasznak sem lehet helye.-

Itt volt eleinte a bírói gyakorlatban, hogy beszámítás volt eleinte a bírói gyakorlatban, hogy beszámítás

mitásnak kizárólag csak abban az esetben lehet e helye ha rágalmazás rágalmazással, vagy becsületsértés becsületsértéssel áll szemben. A mai birói gyakorlat szerint beszámításnak abban az esetben is helye lehet, ha pl. rágalmazás áll becsületsértéssel szemben, vagy megfordítva.- Ez, amint az elnevezés maga is mutatja, a dolog természetéből következik, és így pl. rágalmazás és becsületsértés szembéállításánál esetén beszámítással a bíróság csak az egyik félre fog esetleg büntetést kiszabni.-

*

A becsület ellen elkövetett bűncselekmények között a rágalmazás mellett ott látjuk a becsületsértést is.-

A Bv. 2 §-a szerint becsületsértés vétségét követi el, aki más ellen becstelentítő, lealacsonyító, vagy megszégyenítő kifejezést használ, vagy pedig ily cselekményt követ el, amennyiben az 1 § esete nem forog fenn.

Lényegében tehát a becsületsértés vétsége is, amint

az a rágalmazásnál is láttuk, az egyén becsületét támadja meg, vagyis az önérzetet sértő és társadalomnak a sértett egyénről kialakult véleményét, értékelését csökkentő bűncselekmény.-

A rágalmazás és becsületsértés vétségét egymással szembeállítva azt látjuk, hogy előbbi a súlyosabb, ami a megszabott büntetési tételekből is következtethető tény.- A rágalmazás ugyanis oly tény állítása, vagy hiresztelése, amint azt az elmondottakból láttuk, amely valódiság esetén bűnvádi vagy fegyelmi eljárás alapja lehet.-

Ezzel szemben a becsületsértés csupán egyszerű véleménynek nyilvánítása, aminek folytán nem indítható a sértett ellen fegyelmi, vagy bűnvádi eljárás, de a sértettre nézve becstelenítő, lealacsonyító, vagy megszégyenítő hatású.-

Rágalmazás tehát tényállítás kell, hogy legyen, pl. elloptad a kabátomat, - elsikkasztottad a pénzesemet, vagy pl. minden nap részegen szednek össze az utcán.

stb. Ezeket mint megtörtént tényeket jelentem ki.- A becsületsértés ezzel szemben annak kinyilvánítása, hogy a tettes sértettet nem értékeli oly mértékben, amint utóbbi azt várhatná, vagyis a becsületsértésnek sértő jellege abban áll, hogy a tettes a sértettel a benne kialakult hátrányos értékítéletet érezteti.-

A becsületsértés tényadéki elemei közé tartozik az is, hogy a rágalmas vétségének megállapíthatása kizáró legyen, vagyis, ha a vád tárgyává tett kijelentésekből rágalmas állapítható meg, akkor a törvény értelmében a tettes rágalmas vétségében mondandó ki bűnösnek és becsületsértés megállapításáról még abban az esetben sem beszélhetünk, ha pl. a sértett kifejezetten becsületsértés miatt tett volna feljelentést.

A becsületsértés tényadéki elemeit vizsgálva azt tapasztaljuk, hogy annak elkövetési tevékenysége kétféle. Elkövethető ugyanis a becsületsértés kifejezéssel, vagy pedig valamely cselekmény által.-

A kifejezést itt a legtágabb keretek között kell

értelmezni. Fogalma alá tartozik érzelmi momentumoknak bármilyen módon való külső kifejezésre juttatása, és pedig akár írásban, szóval, képben, lemezen, vagy bizonyos arc, vagy más testrész mozdulatában.-

Mégis a gyakorlat értelmezése szerint kifejezés alatt az előszóval történt gondolatnyilvánítást értjük, más módon való nyilvánítás pedig a cselekmény fogalma alá vonandó.

A cselekmény útján való gondolatnyilvánítás fogalmát már az eddigiekben kaptuk. Vagyis mindennemű nem szavakkal való gondolatnyilvánításon valamely cselekmény formájában történik.-

Ha a cselekmény sértett testének érintésében vagy bántalmazásában nyilvánul, akkor tettelegességről beszélünk.-

Nem minden oly becsületsértés lesz ezek szerint egyúttal tetteleges is, amit nem szóval fejezek ki.-
Igy pl. az orrfintor, vagy kézlegyintés által kifeje-

zett becsületsértéseknél egy szót sem szóltam, sem pedig sértett testét nem érintettem, mégis becsületsértést követtem el.-

Dr Angyal Pál a tetteleges becsületsértések leheteő elkövetési módzatait az alábbiakban sorolja fel: arculütés, : fülhuzás, - fricskázás, - hajlevágás, - kilökés - földhözvágás, - kődobás, - leöntés, megverés, stb.- Természetesen, ha a cselekmény súlyosabb beszámítás alá nem eszik.-

A becsületsértés elkövetési tevékenysége tehát vagy kifejezésben, vagy cselekmésben állhat.- A Btk. 261 §-ában előforduló " meggyalázó " jelzöt a Bv. 2 §-a becstelenítő, lealacsonyító és megszégyenítő jelzőkkel cserélte fel, illetve egészítette ki. Az így megbővült tényáladéki elemek sokkal messzebbmenő védelmet biztosítanak a személyiség számára.-

Hogy viszont melyek azok a kifejezések vagy cselekmények, amelyek becstelenítők, megszégyenítők, vagy lealacsonyítók lehetnek, sehol pontosan meghatározva

és körülírva nincsennek.-

Mindezeket a birói gyakorlat építette és pedig a törvény szavainak a gyakorlatban tulajdonított megfelelő értelmezés figyelembe vételével.-

Nézzük a becsületsértés lényegét kidomborító jelentősebb birói határozatokat.-

A B.J.T.LXXXV.-30.szerint az erőszakos nemi közösülés miatt emelt vád esetén a vádbeli cselekmény nem állapítható meg, mert egyes mozzanatokat a bíróság bizonyítottanak el nem fogadott, a bizonyítottanak elfogadott tevékenység azonban megvalósítja a becsületsértés vétségének tényaladékát: a bíróság a tettazonosság elvének megsértése nélkül megállapíthatja a becsületsértésben való vátkességet.-

Ennek indoka abban rejlik, hogy úgy az erőszakos nemi közösülés, mint a tetteges becsületsértés egyformán a sértett személye elleni támadást jelenti és mindkettőnek súlypontja az egyén társadalmi értékének megsértésében van.- Ugyanezt mondja ki a J.H.1933-23.

A törvény a becsületsértés megállapítását nem teszi függővé a sértettnek bizonyos korától. Pl. 5 éves gyermek bántalmazása is megvalósíthat becsületsértést.- A házi fegyelemre jogosított személy által annak gyakorlásában elkövetett becsületsértés miatt büntetésnek azonban helye nincsen.- / B.J.T.LXXXI.-41.- B.D.XXI.-138.- J.H.1928-349.stb. határozatok.- /

Csupán becsületsértés állapítható meg oly esetben, amidőn a zárt levél magának a sértettnek címezett, és az a kezébe is került, ennélfogva a tényállítás " más " előtt nem történvén meg, a rágalmazás tényaládkának egyik eleme hiányzik.- / B.D.XXV.-46./

Egy vigjáték keretében annak egy félszeg és nevetéses mellékalakja által ugyancsak félszegen használt kifejezések alkalmazlanok arra, hogy komolyan mérvadó ítélet hangozzanak el, és így alkalmasak legyenek becsületsértés megállapítására. / B.D.XXIV.-143./

Nincsen utjában becsületsértés megállapításának az,

hogy a vád tárgyává tett kijelentést törvényhatósági bizottsági tag, törvényhatósági közgyűlésen tette.-

/ B.J.T.LXXX.-87./

Nem valósul meg becsületsértés oly nyilatkozat köz- zététele által, amely szerint tőlem különváltan élő feleségemért anyagi felelőséget nem vállalok.- /J.H.

1927.-804.B.J.T.LXXIX.-94./

Vagy kiskgazdára vonatkozóan tett az a kijelentés, hogy a cikkíráshoz nem ért , csak gunyolódás de nem becsületsértés. / J.H.1932-111./

Az a tény, hogy a felek párbaj után ki nem békültek, a felek egyikét sem teszi ki közmegevetésnek , sem rájuk nézve becstelenítő, megszégyenítő, vagy lealacsonyító nem lehet./ J.H.1933.-175./

Annak a kérdésnek elbírálása tehát, hogy miféle kifejezések, vagy cselekmények képezhetnek becsületsértést, sok esetben igen komoly elmélyülést és nagy szakértelmet igényel.-

Általában azonban az össze körülményeknek a figye-

lembe vétele és gondos mérlegelés alapján történik, és végeredményében büntetőjogi védelem tárgya minden oly kifejezés, vagy cselekvés, amely az emberi méltóság kisebbitését vonhatja maga után.-

Az eset össze körülményeinek vizsgálata alatt pedig azt értem, amikor megállapítja a bíróság mily előzmények után tétetett a kijelentés, vagy követtetett el a cselekmény, ki követte azt el, kivel szemben, milyen körülmények között, hol, mikor, kiknek a jelenlétében, mi volt annak esetleges indoka, stb. stb.-

A tiszteletlenség, illetlenség és nevelatlenség általában véve nem becsületsértés, mert itt a tettes inkább saját magát szégyeníti meg, reá fognak cselekményei a társadalom kedvezőtlen megítélése folytán visszahatni.-

A becsületsértés vétségének nem szükségképeni tény-
áladéki eleme a szándékosság, vagyis itt külön sértési szándék nem szükséges.- Meggondolatlan kijelentéssel vagy cselekménnyel is sérthetnek valakit, ami legfel-

jebb a büntetés kiszabásánál mint enyhítő körülmény vé-
tetik figyelembe, de semmi esetre sem lesz büntethető-
séget kizáró ok.-

Az sem mentesítő körülmény a bűnösség megállapításá-
nál, hogy a vád tárgyává tett kifejezések tréfásan vagy
élcélődő formában tétettek meg. / B.T.T.IV.-119./

Amint azt a rágalmazásnál is láttuk, a becsületsér-
tésnek is vannak minősített esetei.- Ilyenek a Bv. fel-
sorolása szerint 1./ a sajtó útján, vagy egyébként
nyilvánosan való elkövetés.- 2./ ha a törvény által al-
kotott testület bizottsága vagy tagja, hatóság, közhi-
vatalnok, törvényesen elismert, vagy bevett vallásfe-
lekezet lelkésze a sértett és a sértés hivatásuk gya-
korlására vonatkozik.- 3./ ha a cselekményt aljas in-
dokból követték el, 4./ ha a sértés feltűnően durva.-

Az 1 - 3 alatti esetek a rágalmazásnál is minősítő
körülmények voltak.- Az ott kifejtettek megfelelően
a becsületsértéssel kapcsolatban is alkalmazást nyer-
nek.-

A 4-ik pont szerinti feltűnő durvaság csak a becsületsértésnél fordulhat elő, és pedig akár kifejezéssel akár cselekménnyel elkövetett becsületsértésnél.- Elképzelhető pl. hogy szóval követek el feltűnően durva becsületsértést, de ennek ellenkezője is, amikor a tetteleges becsületsértés sem lesz feltűnően durva.-

A miniszteri indokolás szerint feltűnően durva lehet a sértés tartalmánál, módjánál, eszközeinél, alakjánál fogva, vagy a sértett személyének kiléte, személyes körülményei miatt, vagy a sértett és tettes egymáshoz való viszonya folytán.-

A rágalmozással kapcsolatban tárgyalt és Rv. 19 §-ában írt az a rendelkezése, amely szerint nyomban vizsgálat esete mentesíthet a büntetés alól, a becsületsértésre is vonatkozik.-

A becsületsértésnél azonban még egy büntetést kizáró okot vesz fel a törvény a Rv. 18 §-ában, amely kimondja. " hogy bár a becsületsértés elkövetésére a sértettnek kihívó, vagy bántánykeltő viselkedése adott

okot, a bíróság a bűnösség megállapítása mellett felmentheti a vádlottat a büntetés alól. "

Ennek a rendelkezésnek az a célja, hogy a bíró oly méltányos esetekben, amikor a cselekmény elkövetése emberi okokból érthető, vagyis oly körülmények forognak fenn, amelyek a cselekmény elkövetését emberileg

igazolják és menthetővé teszik, ne legyen kénytelen a bűnösség megállapításán felül a tettezt büntetéssel is súlytani.-

A becsületvédelem körébe tartozik még , amennyiben azokat szintén a Bv. szabályozza, a jelen dolgozatomban keretében ismertetett rágalmazás és becsületsértésen felül, a hatóság előtti rágalmazás, a meghalt embernek, vagy emlékének gyalázása, és a hitelrontás egyes esetei is,- azonban ez utóbbiak tulajdonképeni dolgozatomban keretein kívül esnek és csupán megemlítésükkel kell beérnem.-

Amint az elmondottakból látható a becsületsértés

és rágalmazás vétségeinek elhatárolása nem tartozik a legegyszerűbb jogászai feladatok közé és még a leggyakorlottabb bíró is csak gondos mérlegelés után mondhat az elé vitt esetekben ítéletet.- Ezt mutatja a nagyszámu kuriai határozat, amelyek a most tárgyalt két bűncselekmény elhatárolásával kapcsolatban hozattak.-

Debrecen. 1936 év április hó.

Orbán
jogszigorló.-